

DE SCHELDEBAROMETER

Anita Eijlers, VNSC Communicatie

Door "indicatoren" of graadmeters in beeld te brengen, proberen wij te achterhalen of het kust- en Nederlands-Vlaamse Schelde-beleid voldoende aandacht schenken aan mens, natuur en economische ontwikkeling.

DE VRAAG:

Wat is de omvang van de schelpdiervisserij in het Schelde-estuarium?

DE INDICATOR:

Hoeveelheid opgeviste en niet-opgeviste kokkels in de Westerschelde

WAAROM DEZE INDICATOR?

Ooit was de Schelde een belangrijk visserijgebied, maar vandaag beperkt de beroepsvisserij zich voornamelijk tot de vangst van garnalen, tong, paling en kokkels op de Westerschelde (Nederlands grondgebied). Hoeveel vissers er daadwerkelijk actief zijn, is moeilijk te zeggen. Niet alle vergunningen worden immers benut.

Een goede inschatting van de visserijdruk (zowel beroeps- als sportvisserij) op niveau van het Schelde-estuarium is belangrijk omdat het Nederlands-Vlaamse Scheldebeleid in het streefbeeld voor 2030 stelt dat "alle types visserij in evenwicht moeten zijn met de ecologische draagkracht van het estuarium (kraam- en kinderkamerfunctie)". Het visserijbeleid wordt verder vooral bepaald door wat Europa oplegt in het kader van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid. Dit beleid behelst allerlei maatregelen die voor een gezonde en duurzame visserij in Europa moeten zorgen: van het aanpakken van de overcapaciteit van de Europese vloot tot het verbieden van de teruggooi van bijvangsten voor commerciële soorten (zie ook GR 31, p. 2 e.v.).

WAT ZEGT DEZE INDICATOR?

Deze indicator geeft de hoeveelheid opgeviste en niet-opgeviste kokkels in de Westerschelde weer (uitgedrukt in miljoen kg 'oogstbaar' vlees, d.i. zonder schelp: kokkels in dichtheden lager dan 50 per m² worden als niet oogstbaar verondersteld voor vogels of vissers). De kokkelvisserij is de enige vorm van visserij waarvan gegevens over de opbrengsten op dit ogenblik specifiek voor de

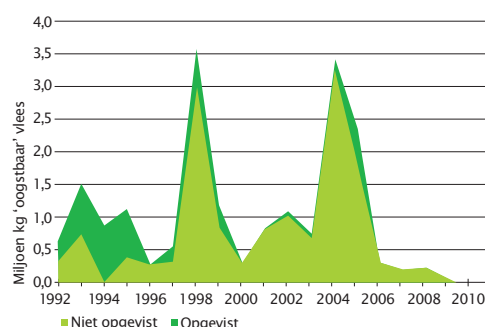
Westerschelde vlot te traceren zijn. Naast de beroepsvisserij in de Westerschelde vindt ook nog recreatieve visserij plaats over het ganse estuarium. Ook hiervan zijn momenteel geen cijfers beschikbaar.

WAT ZIJN DE RESULTATEN? WAAROM DIT RESULTAAT?

De stocks aan voorradige kokkels variëren sterk. Zo waren 1998 en 2004 goede kokkeljaren in de Westerschelde met een totale hoeveelheid van respectievelijk 3,59 en 3,43 miljoen kg 'oogstbaar' kokkelvlees. Van deze bestanden wordt een variabel deel geëxploiteerd. In de periode 1992-1995 werd steeds meer dan 50% van de totale oogstbare hoeveelheden kokkelvlees opgevisht. Daarna viel dit percentage sterk terug en tussen 2006 en 2010 werden zelfs geen kokkels meer bovengehaald. De kokkelsector heeft immers sinds 1996 zelf bepaald dat in alle omstandigheden 4 miljoen kg versgewicht kokkels moet beschikbaar blijven als voedselvoorraad voor vogels. Onder deze voorzorgsmaatregel wordt er niet gevisht.

KANSSEN EN BEDREIGINGEN?

Uit historische gegevens blijkt dat er ooit een bloeiende visserij bestond in het Schelde-estuarium die veel verder reikte

Hoeveelheid opgeviste en niet-opgeviste kokkels (miljoen kg oogstbaar vlees) in de Westerschelde. (Bron: Wageningen IMARES)

dan kokkels. Een citaat uit L. Guicciardini (1567) getuigt hiervan: "... zalm en zalmforel, grote lamprei, tarbot, zeepaling, elft, pieterman, harder, verschillende soorten spinnekraak (vermoedelijk Noordzeekraak), bot, bijzonder smakelijke tong, lekkere zeebarbeel (vermoedelijk rode poot), zeesprinkhanen (vermoedelijk garnalen), sardien (vermoedelijk sprot, jonge haring of ansjovis), en nog veel andere appetijtelijke soorten. Van al deze zeevissen komen er grote scholen in het Scheldewater terecht, omdat dit voor hen uiterst geschikt is als voedselbron en om kuit te schieten. Zodoende kan men ieder jaar in de lente en de zomer, gedurende twee à drie maanden, benevens grote vis zo'n buitengewone, onvoorstelbare hoeveelheid kleine, jonge en zelfs pasgeboren vis vangen dat veel mensen er in deze periode hun dagelijks voedsel van maken"... Overbevissing in de rivier en aanpalende kustgebieden, grootschalige waterverontreiniging en werken in functie van transport en afwatering hebben er sinds de 19de eeuw voor gezorgd dat de toestand van het visbestand in het Schelde-estuarium sterk verslechterde. Intussen is met een verbeterde waterkwaliteit de weg naar een zeker herstel ingezet.

Een gezond en ecologisch beheerd Schelde-estuarium is een belangrijke randvoorwaarde voor het menselijke gebruik van dit watersysteem en daar hoort visserij bij. De beperkte kennis over de visvangst op niveau van het Schelde-estuarium maakt het lastig om een beleid te formuleren en maatregelen te nemen die leiden tot een duurzame visstand en een gezonde exploitatie. Ondertussen wordt wel flexibel omgegaan met het baggeren en storten in het estuarium en worden specifieke kwaliteitsparameters opgevolgd (zie ook GR 31 p. 26) in een poging om geschikte opgroeigebieden voor jonge vis, schaal- en weekdieren te creëren. Ook met het verwezenlijken van nieuwe natuurgebieden (geactualiseerde Sigmaphan, natuurschap Westerschelde) zal het geschikt foerageer- en opgroeigebied voor o.a. vissen terug toenemen. Daarnaast zijn monitoring- en maatregelenprogramma's uitgewerkt om een goede ecologische en chemische toestand van de Scheldewateren te bereiken tegen 2015 (zie GR 29, p. 28). Het opheffen van vismigratieknelpunten is dan weer van belang voor het herstel van de trekvispopulaties in de Schelde.

Heidi Debergh